Lietas arhīva Nr. A42-01067-24/43
ECLI:LV:ADRJRTN:2024:0828.A420106724.2.S

Administratīvā rajona tiesa
Rēzeknes tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rēzeknē 2024. gada 28. augustā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnesis Staņislavs Linkevičs,
piedaloties pieteicējai /pers. A/, atbildētājas – Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvim /pers. B/,
tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicējas /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Rēzeknes reģionālās nodaļas 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 (turpmāk – 2016. gada 3. maija lēmums Nr. 16/9230) pieteicējai piešķirta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 25% sakarā ar arodslimību 706,01 *euro* no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam.

Ar aģentūras Rēzeknes reģionālās nodaļas 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770 (turpmāk – 2017. gada 6. marta lēmums Nr. 17/478770) pieteicējai pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 913,90 *euro* no 2017. gada 7. marta līdz 2022. gada 6. martam.

Ar aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 (turpmāk – 2022. gada 2. marta lēmums Nr. 22/634636) pieteicējai pagarināta apdrošināšanas atlīdzība darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 35% un noteikta 1019,09 *euro* no 2022. gada 7. marta līdz turpmākajam.

[2] Pieteicēja 2023. gada 24. oktobrī vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – aģentūra vai atbildētāja) Liepājas reģionālajā nodaļā ar iesniegumu, kurā lūdza veikt apdrošināšanas atlīdzības pārrēķinu darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību saskaņā ar Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu lietā Nr. SKA-106/2015, pārrēķinu veicot no atlīdzības piešķiršanas brīža, proti, no 2016. gada 7. marta.

A r aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2023. gada 25. oktobra lēmumu Nr. 23/2331111 (turpmāk – 2023. gada 25. oktobra lēmums Nr. 23/2331111), citastarp pamatojoties uz Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu lietā Nr. SKA-106/2015, pieteicējai pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 1289,53 *euro* no 2023. gada 24. oktobra līdz turpmākajam.

Pieteicēja, nepiekrītot 2023. gada 25. oktobra lēmumam Nr. 23/2331111, vērsās aģentūrā ar apstrīdēšanas iesniegumu (turpmāk – apstrīdēšanas iesniegums). Apstrīdēšanas iesniegumā pieteicēja norāda, ka nepiekrīt apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudēšanu pārrēķināšanai no 2023. gada 24. oktobra un lūdz uzsākt no jauna administratīvo procesu pieteicējas apdrošināšanas atlīdzības noteikšanas lietā un pieņemt pieteicējas interesēm labvēlīgāku administratīvo aktu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1., 2. un 4. punktu. Pieteicēja uzskata, ka 2016. gada 3. maija lēmums Nr. 16/9230 par atlīdzības noteikšanu no 2016. gada 7. marta nav bijis pieteicējai ar labvēlīgām sekām attiecībā uz aprēķināto atlīdzības summas apmēru jau no 2016. gada marta, salīdzinot ar iespējamā atlīdzības apmēra summu, ja tās noteikšanā tiktu ņemti vērā jau no 2015. gada marta spēkā esošā Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 noteiktie nosacījumi atlīdzības aprēķina veikšanai.

[3] Ar aģentūras 2023. gada 22. decembra lēmumu Nr. 23/2829009 (turpmāk – lēmums) atstāts negrozīts 2023. gada 25. oktobra lēmums Nr. 23/2331111. Lēmums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējai 2016. gada 17. februārī tika konstatēta arodslimība (VSIA "P. Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīca" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās atzinums Nr. 690 par arodslimību (turpmāk – atzinums Nr. 690)), pamatojoties uz ko Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija (turpmāk – komisija) pieteicējai noteica 3. grupas invaliditāti ar cēloni "arodslimība" un 25 % darbspēju zaudējumu no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam.

Atkārtotas medicīniskās ekspertīzes rezultātā komisija pieteicējai noteica 3. grupas invaliditāti un 35 % darbspēju zaudējumu no 2017. gada 7. marta līdz 2022. gada 6. martam, un no 2022. gada 7. marta bez atkārtota pārbaudes termiņa noteikšanas.

[3.2] Pamatojoties uz atzinumu Nr. 690 par konstatēto arodslimību un komisijas informāciju par pieteicējai noteikto invaliditāti un darbspēju zaudējumu pakāpi, ar 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 pieteicējai tika piešķirta apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam.

Pamatojoties uz komisijas noteiktajiem invaliditātes un darbspēju zaudējuma periodiem, pieteicējai tika pagarināta atlīdzības izmaksa uz noteiktu laiku, par katru periodu pieņemot lēmumu – patstāvīgu administratīvo aktu. Tā kā katrs minētais lēmums zaudē spēku līdz ar tā izpildi, t. i., ar atlīdzības izmaksu līdz noteiktajam termiņam, tie ir izpildīti un nav atceļami. Savukārt 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636, ar kuru pieteicējai tika pagarināta atlīdzības izmaksa no 2022. gada 7. marta līdz turpmākam, pieteicēja Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā neapstrīdēja, līdz ar to

tas ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams.

[3.3] 2023. gada 24. oktobrī aģentūras Liepājas reģionālajā nodaļā saņemts pieteicējas iesniegums, kurā pieteicēja, uzzinot par Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 paustajām atziņām saistībā ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu atlīdzības apmēra noteikšanai, lūdza pārrēķināt pieteicējai piešķirto atlīdzību.

[3.4] Ar sākotnējo lēmumu pieteicējai pārrēķināta atlīdzība no 2023. gada 24. oktobra, ņemot vērā Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 secināto, proti, no vidējās algas aprēķina izslēdzot tos mēnešus (2015. gada jūnijs) un ienākumus, kad pieteicēja slimoja un tādējādi darba algu guva par nepilnu mēnesi.

Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumā nepiekrīt, ka atlīdzība viņai ir pārrēķināta no iesnieguma dienas, t.i., no 2023. gada 24. oktobra, nevis no 2016. gada 7. marta, un lūdz atcelt sākotnējo lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1., 2. un 4. punktu.

[3.5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 87. panta trešās daļas pirmo punktu iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna var iesniegt, kamēr administratīvais akts ir spēkā. Savukārt, Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmā daļa paredz, ja administratīvais akts ir kļuvis neapstrīdams, tajā pašā lietā administratīvo procesu var uzsākt no jauna uz adresāta iesnieguma pamata, ja ir vismaz viens no šādiem apstākļiem: 1) ir mainījušies lietas faktiskie apstākļi, kuri bija par pamatu lēmuma pieņemšanai; 2) lietas tiesiskie apstākļi ir mainījušies adresātam par labu; 3) Eiropas Cilvēktiesību tiesa vai cita starptautiska vai pārnacionāla tiesa šajā lietā ir pieņēmusi nolēmumu, no kura izriet, ka administratīvais process jāuzsāk no jauna; 4) adresātam kļuvuši zināmi vai ir pieejami jauni pierādījumi, kas nebija tā rīcībā līdz sākotnējā administratīvā akta izdošanai un kas varētu būt par pamatu adresātam labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai.

Aģentūra secina, ka faktiskie apstākļi, kas bija par pamatu spēkā esošā aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2022. gada 2. marta lēmuma Nr. 22/634636 pieņemšanai, pieteicējas lietā nav mainījušies.

Tāpat attiecībā uz pieteicēju nav mainījušies arī lietas tiesiskie apstākļi, proti, tiesību normas, pamatojoties uz kurām tika pieņemts minētais lēmums.

Senāta 2015. gada 16. marta spriedums lietā Nr. SKA-106/2015 nav uzskatāms par tiesisko apstākļu maiņu, jo atbilstoši juridiskajā literatūrā norādītajam, ar tiesisko apstākļu maiņu saprot tādu materiālo tiesību normu grozīšanu, uz kuru pamatojoties, ir izdots sākotnējais administratīvais akts. Tiesu prakses maiņa nav uzskatāma par tiesisko apstākļu maiņu šā panta (Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 2. punkts) izpratnē (*sk. Briede. J. 85. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs dr.iur. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 848. lapa*).

Tā kā lietā nav mainījušies ne lietas faktiskie apstākļi, kas pieteicējai nebūtu bijuši zināmi pirms 2023. gada 24. oktobra iesnieguma iesniegšanas, ne lietas tiesiskie apstākļi, tad nav pamata pārrēķināt atlīdzību par atpakaļejošu periodu. Līdz ar to atlīdzības pārrēķins, piemērojot izveidojušos judikatūru, pamatoti veikts no datuma, kad no pieteicējas saņemts iesniegums atlīdzības pārrēķināšanai, t. i., no 2023. gada 24. oktobra.

Arī Administratīvā rajona tiesa līdzīgā lietā (sk. *Administratīvā rajona tiesa Jelgavas tiesu nama 2019. gada 20. jūnija lēmums lietā Nr. A420200719*) ir lēmusi, ka pamats pārrēķināt atlīdzību, piemērojot Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2015. gada 16. marta spriedumā (lieta Nr. A420610610) paustās atziņas, ir no iesnieguma iesniegšanas dienas.

[4] Nepiekrītot lēmumam, pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta. Pieteikumā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Pieteicēja 2023. gada 11. oktobrī vērsās aģentūrā ar lūgumu sniegt informāciju par apdrošināšanas atlīdzības aprēķinu darbspējas zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību.

Pieteicēja 2023. gada 24. oktobrī plkst. 11.06 saņēma telefonisko zvanu no aģentūras ar izklāstu, lai pieteicēja neuztraucas, atlīdzības aprēķins ir veikts pareizi, bet, ievērojot Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu (lieta Nr. A420610610), atlīdzības apmērs mainās un pieteicējai par to ir jāraksta iesniegums. Pieteicēja izteica izbrīnu, kā par tādu spriedumu varētu zināt, uz ko aģentūras darbiniece norādīja, ka šāda informācija tiek publicēta saziņas līdzekļos.

Tā kā minētais Senāta spriedums tika pieņemts 2015. gada 16. martā, bet pieteicējai apdrošināšanas atlīdzības apmērs tika piešķirts jau gadu pēc tam, proti, 2016. gada 7. martā, pieteicēja 2023. gada 24. oktobra iesniegumā aģentūras Liepājas reģionālajai nodaļai lūdza veikt pārrēķinu no atlīdzības piešķiršanas brīža - 2016. gada 7. marta.

[4.2] Lēmums ir pretrunā ar Administratīvā procesa likuma 10. pantā noteikto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu un noteikto postulātu – iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas, kā arī ar Eiropas Savienības pamattiesību hartas (2007/C 303/01) 41. pantu "Tiesības uz labu pārvaldību", kas noteic, ka "ikvienai personai ir tiesības uz objektīvu, godīgu un pieņemamā termiņā veiktu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs un struktūrās", un neatbilstošs materiālām un procesuālām tiesību normām.

[4.3] Aģentūras Rēzeknes reģionālā nodaļa ar 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 pieteicējai piešķīra apdrošināšanas atlīdzību 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu sakarā ar arodslimību 25% no vidējās algas 2 017,16 *euro*, t. i., 706,01 *euro*. Pieteicējas rīcībā nebija jebkādi ārēji aģentūrā un citur publiski pierādījumi (Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 4. punkts), kas liegtu apšaubīt šo lēmumu.

Pēc pieteicējas pieprasījuma aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa 2023. gada 30. oktobrī sniedza pieteicējai atbildi Nr. 29.2-2.4/32476, no kura izriet, ka: 1) pēc 2016. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 2) ar aģentūras Rēzeknes reģionālās nodaļas 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770 pēc invaliditātes ar cēloni "arodslimība" pagarināšanas un darbspēju % maiņas no 25% uz 35% veikts atlīdzības pārrēķins 45% no vidējās algas 2 017,16 *euro*, t. i., 907,72 *euro*. Pieteicējas rīcībā nebija jebkādi ārēji aģentūrā un citur publiski pierādījumi (Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 4. punkts), kas liktu apšaubīt šo lēmumu; 3) pēc 2017. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 4) pēc 2018. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 5) pēc 2019. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 6) pēc 2020. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 7) pēc 2021. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 8) ar aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 pēc invaliditātes ar cēloni arodslimība pagarināšanas un darbspēju zaudējuma % noteikšanas 35% veikts pārrēķins atlīdzības izmaksas pagarināšanai 45% no vidējās algas 2 017,16 *euro*, t. i., EUR 907,72 bez pieteicējas iesnieguma. Pieteicējas rīcībā nebija jebkādi ārēji aģentūrā un citur publiski pierādījumi (Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 4. punkts), kas liktu apšaubīt šo lēmumu; 9) pēc 2021. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām; 10) pēc 2022. gada indeksācijas pārrēķināts atlīdzības apmērs bez pieteicējas iesnieguma un pieteicēja nesaņēma nekādu aģentūras informāciju par atlīdzības apmēra izmaiņām.

[4.4] Senāts, pieņemot spriedumu lietā Nr. A420610610, ir paudis vairākas būtiskas atziņas, kurām ir nozīme šajā lietā. Tostarp spriedumā norādīts, ka tiesību normas, kas noteic vidējās izmaksu algas aprēķināšanu atlīdzības noteikšanai, nav tulkojamas tikai gramatiski un nav piemērojamas

formāli, bet gan tā, lai atbilstu arī sociālās apdrošināšanas būtībai un mērķim kompensēt personai to darba ienākumu zudumu sociālās apdrošināšanas gadījuma iestāšanās dēļ, kas viņai bija līdz tam. Līdz ar to apdrošināšanas atlīdzības aprēķināšanas formula interpretējama, ievērojot principu, ka periodā, par kuru tiek noteikta vidējā iemaksu alga, neieskaita tos periodus, kuros personai attaisnojošu iemeslu dēļ nav bijusi iemaksu alga, piemēram, pārejošas darbnespējas dēļ. Atbilstoši likuma "Par tiesu varu" 16. panta otrajai daļai spriedums, kas ir stājies likumīgā spēkā, ir izpildāms. Turklāt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai šādam spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu. Spriedums ir pieņemts 2015. gada 16. martā. Tas ir gadu pirms tam, kad pieteicējai tika piešķirta atlīdzība. Tādējādi nav šaubu par to, ka aģentūra nebija nodrošinājusi sava darba atbilstību normatīvo aktu prasībām vēl ilgstoši pēc Senāta sprieduma spēkā stāšanās un tā rezultātā būtiski cieta pieteicēja. Ievērojot Administratīvā procesa likuma 10. pantā noteikto tiesiskās paļāvības aizsardzības principu, kas kā vispārējais tiesību princips tiek piemērots Eiropas Savienības tiesību īstenošanā, pieteicēja saprātīgi paļāvās, ka valsts pārvaldes iestādes, kas ir aģentūra, rīcība, nosakot pieteicējai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudēšanu, ir tiesiska un konsekventa.

[4.5] Ar 2023. gada 25. oktobra lēmumu Nr. 23/2331111, veicot apdrošināšanas atlīdzības pārrēķinu pieteicējai, aģentūra pēc būtības ir atzinusi to, ka pieteicējai līdz šim aprēķinātā apdrošināšanas atlīdzība ir bijusi kļūdaina un tāda jau ir bijusi visu laiku no atlīdzības piešķiršanas brīža, t. i., no 2016. gada 7. marta. Šīs aģentūras kļūdas rezultātā pieteicējai līdz šim ir prettiesiski izmaksāta būtiski mazāka apdrošināšanas atlīdzība, nekā tai būtu jābūt atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī Senāta spriedumā paustajām atziņām. Būtībā strīds ir par to, ka šī aģentūras kļūda ir tieši un būtiski ietekmējusi pieteicējai izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības apmēru no atlīdzības piešķiršanas brīža 2016. gada 7. martā. Vairāku gadu garumā aģentūra izmaksāja pieteicējai nepamatoti būtiski zemāku apdrošināšanas atlīdzību.

[4.6] Balstoties uz Administratīvajā procesa likumā noteikto postulātu, ka iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas, aģentūrai būtu pienākums, pieņemot gan jau 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 par atlīdzības apmēra noteikšanu, gan laikā no 2016. gada līdz 2023. gadam desmit reizes veicot pārrēķinu bez pieteicējas iesnieguma, ņemt vērā Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā (lieta Nr. A420610610) noteikto un aprēķināt atlīdzības apmēru, nekļūdoties un savlaicīgi. Aģentūrai kā valsts pārvaldes iestādei ir pienākums īstenot taisnīgas procedūras gan īstajā laika sprīdī, gan īstenot valsts pārvaldei noteiktos normatīvo aktu u. c. dokumentus, t. sk. valsts iestāžu rīcības priekšrakstus saturošo dokumentu nosacījumus ar mērķi panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonu tiesības un tiesiskās intereses. Aģentūras rīcībā attiecībā pret pieteicēju ir pārkāps labas pārvaldības un taisnīguma princips.

Neskatoties uz minēto, ar sākotnējo lēmumu nolemts pārrēķināt apdrošināšanas atlīdzību tikai no 2023. gada 24. oktobra, kad pieteicēja ar šādu lūgumu vērsās aģentūrā.

Pieteicēja nepiekrīt lēmumam, jo tas ir pretrunā normatīvo aktu prasībām un Senāta nostiprinātajai tiesu praksei, ka ar spriedumu izveidojusies judikatūra ir piemērojama uz nākotnē nosakāmām tiesībām. Tādējādi apdrošināšanas atlīdzība ir pārrēķināma ar atlīdzības piešķiršanas brīdi, t. i., ar 2016. gada 7. martu, un pārrēķina rezultātā radījušā būtiska starpība ir izmaksājama pieteicējai.

[4.7] Pieteicēja nepiekrīt lēmumā minētajam, tā kā aģentūras Rēzeknes reģionālās nodaļas 2016. gada 3. maija lēmumam Nr. 16/9230 jau bija jābūt izdotam, ņemot vērā Senāta sprieduma nosacījumus, jo uz minētā aģentūras lēmuma izdošanas brīdi aģentūras rīcībā bija Senāta sprieduma informācija, taču pieteicējas rīcībā informācija par šo spriedumu nebija aģentūrā un citur publiski pieejama. Pieteicējai laikā no 2016. gada līdz aģentūras zvanam 2023. gada 24. oktobrī nebija nekādu aizdomu, norādījumu, uzstādījumu vai citu aizdomīgu nolūku, lai jebkādā ārēji aģentūras vai citur publiskā vidē meklētu Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu, uz kura pamata varētu apstrīdēt aģentūras lēmumus vai rakstīt iesniegumus par pārrēķinu.

[4.8] Nav pamatots aģentūras viedoklis par to, ka visi lēmumi par atlīdzības piešķiršanu ir zaudējuši spēku, jo ir izpildīti un nav atceļami. Atbilstoši Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā paustajam, katrs aģentūras lēmums par atlīdzības piešķiršanu, kas pamatots ar komisijas atzinumu par darbspējas zaudējuma noteikšanu uz konkrētu laiku, ir atzīstams par patstāvīgu administratīvo aktu. Katrs šāds aģentūras lēmums zaudē spēku līdz ar tā izpildi – atlīdzības izmaksu līdz noteiktajam termiņam. Taču komisijas lēmumu nosacījumi nosaka atkārtotas (ne no jauna) ekspertīzes, kas katrā lēmumā turpinās, netiek pārtrauktas. VSIA "Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās 2016. gada 17. februāra atzinumā Nr. 690 noteikta atkārtota izmeklēšana pēc gada. - VSIA "Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās 2017. gada 1. februāra atzinumā Nr. 408 ne no jauna, bet atkārtoti noteikta arodslimība un noteikta atkārtota izmeklēšana pirms nākamās komisijas. VSIA "Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās 2022. gada 19. janvāra atzinumā Nr. 246 ne no jauna, bet atkārtoti noteikta arodslimība un noteikta atkārtota izmeklēšana pirms nākošās komisijas. Komisijas Rēzeknes nodaļas 2016. gada 5. aprīļa lēmumā Nr. 41-2016-1494 tiek noteikta invaliditātes 3. grupa ar cēloni arodslimība darbspēju zaudējumu 25% no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam ar nosacījumu dokumentus atkārtotai (ne no jauna) ekspertīzei iesniegt no 2017. gada 30. janvāra līdz 2017. gada 6. februārim. Komisijas Rēzeknes nodaļas 2017. gada 1. marta lēmumā Nr. 41-2017-856, balstoties uz atkārtotu VSIA "Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās 2017. gada 1. februāra atzinumu Nr. 408, tiek noteikta invaliditātes 3. grupa ar cēloni arodslimība darbspēju zaudējumu 35% no 2017. gada 7. marta līdz 2022. gada 6. martam ar nosacījumu dokumentus atkārtotai (ne no jauna) ekspertīzei iesniegt no 2022. gada 30. janvāra līdz 2022. gada 6. februārim. Komisijas Rēzeknes nodaļas 2022. gada 28. februāra lēmumā Nr. 41-2022-785, balstoties uz atkārtotu VSIA "Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas" Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās 2022. gada 19. janvāra atzinumu Nr. 246, tiek noteikta invaliditātes 3. grupa ar cēloni arodslimība darbspēju zaudējumu 35% no 2022. gada 7. marta bez atkārtotas pārbaudes termiņa norādes. Pieteicējai 3. grupas invaliditāte ar cēloni arodslimība darbspēju zaudējumu noteikta jau 2016. gada 7. martā un nav tikusi pārtraukta, bet turpinājusies atkārtoti. Pieteicēja joprojām turpina saņemt apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, tādēļ nav pamata uzskatīt, ka visi lēmumi ir zaudējuši spēku, jo ir izpildīti. Pretēju secinājumu varētu izdarīt tikai tad, ja pieteicējai vairs nebūtu tiesības uz šādas atlīdzības izmaksu turpmāk. Turklāt ar aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 nevis piešķirta no jauna, bet gan pagarināta jau piešķirtā apdrošināšanas atlīdzība.

[5] Aģentūra tiesā iesniegtajā paskaidrojumā pieteikumu neatzīst un lūdz tiesu to noraidīt, pamatojoties uz lēmumā norādītiem argumentiem. Papildus aģentūra norāda turpmāko.

[5.1] Kārtību, kādā piešķir, aprēķina un izmaksā apdrošināšanas atlīdzību, nosaka likums "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" un Ministru kabineta 1999. gada 16. februāra noteikumi Nr. 50 "Obligātās sociālās apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām apdrošināšanas atlīdzības un aprēķināšanas kārtība" (turpmāk - noteikumi Nr. 50).

Likuma "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 20. panta otrā daļa paredz, ka apdrošināšanas atlīdzības apmērs tiek aprēķināts, ņemot vērā apdrošinātajai personai noteikto darbspēju zaudējumu un mēneša vidējo apdrošināšanas iemaksu algu.

Noteikumu Nr. 50 30. punktā (redakcijā līdz 2020. gada 31. decembrim) noteikts, ka vidējo apdrošināšanas iemaksu algu aprēķina, summējot visus darba ienākumus noteiktajā periodā un dalot ar mēnešu skaitu, kuros gūti darba ienākumi.

Ar 2015. gada 30. jūnija grozījumiem noteikumos Nr. 50, kas stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī, vidējās algas aprēķinā netiek iekļauti pabalsti un prēmijas, kuras darba devējs ir izmaksājis darbnespējas laikā, bet attiecībā uz mēnešiem, kuri nebūtu iekļaujami aprēķinā, ja persona ir slimojusi, tiesiskais regulējums netika grozīts.

Līdz ar to 2016. gada 7. martā, kad tika pieņemts lēmums par atlīdzības piešķiršanu pieteicējai, tiesību normas neparedzēja izslēgt no aprēķina kalendāra mēnešus un tajos gūto iemaksu algu, ja persona ir bijusi attaisnojošā prombūtnē, piem., slimojusi, un tādēļ nav strādājusi un guvusi iemaksu algu par pilnu kalendāro mēnesi.

[5.2] Pieteicēja, vēršoties aģentūrā ar apstrīdēšanas iesniegumu, lūdza atcelt sākotnējo lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1., 2. un 4. punktu.

Senāta 2015. gada 16. marta spriedums netika pieņemts attiecībā uz pieteicēju. Līdz ar to tas pats par sevi nav attiecināms uz pieteicēju, jo saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 350. panta pirmo daļu tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna. Tas nozīmē, ka šī interpretācija bija obligāta lietas administratīvās Nr. A420610610 ietvaros.

Tā kā pieteicēja nevienu no lēmumiem nebija apstrīdējusi, savukārt lūgusi atjaunot administratīvo procesu 2023. gada 24. oktobrī pēc pēdējā spēkā esošā administratīvā akta spēkā stāšanās, kas nebija apstrīdēts, aģentūra ir pārrēķinājusi apdrošināšanas atlīdzību no iesnieguma iesniegšanas dienas.

Administratīvā rajona tiesa līdzīgā lietā (Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama 2019. gada 20. jūnija lēmums lietā Nr. A420200719) ir lēmusi, ka pamats pārrēķināt atlīdzību, piemērojot Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā (lieta Nr. A420610610) paustās atziņas, ir no iesnieguma iesniegšanas dienas. Līdz ar to atlīdzības pārrēķins, piemērojot izveidojušos judikatūru, pamatoti veikts no datuma, kad no pieteicējas saņemts iesniegums atlīdzības pārrēķināšanai, t. i., no 2023. gada 24. oktobra.

[6] Pieteicēja tiesas sēdē pieteikumu uzturēja pēc tajā norādītajiem motīviem.

Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz lēmumā un paskaidrojumā norādītajiem apsvērumiem. Papildus atbildētājas pārstāvis norādīja, ka aģentūra nevar piemērot visos gadījumos spriedumā paustās atziņas, jo kādam tās atziņas var nākt par labu, citam nē. Tādējādi iestādei pastāv pamats pārskatīt piešķirto apdrošināšanas atlīdzību pēc iesnieguma saņemšanas iestādē.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausoties administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudot lietā esošos pierādījumus un izvērtējot lietas apstākļus, secina, ka vispirms ir precizējams pieteicējas prasījums.

[7.1] Izvērtējot pieteicējas 2023. gada 24. oktobra iesniegumu un apstrīdēšanas iesniegumu, tiesa konstatē, ka pieteicējas mērķis bija administratīvā procesa uzsākšana no jauna un pieteicējai piešķirtās apdrošināšanas atlīdzības 3. grupas invalīdam pārskatīšana un pārrēķina veikšana no atlīdzības piešķiršanas brīža, proti, no 2016. gada 7. marta.

Ar 2023. gada 25. oktobra lēmumu Nr. 23/2331111, citastarp pamatojoties uz Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu Nr. SKA-106/2015, pieteicējai pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 1289,53 *euro* no 2023. gada 24. oktobra līdz turpmākajam.

Ar lēmumu atstāts negrozīts 2023. gada 25. oktobra lēmums Nr. 23/2331111. Taču lēmuma pamatojuma daļā aģentūra norāda, ka 2016. gada 3. maija lēmums Nr. 16/9230 izpildīts un nav atceļams, savukārt 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636, ar kuru pieteicējai tika pagarināta atlīdzības izmaksa no 2022. gada 7. marta līdz turpmākam, pieteicēja Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā neapstrīdēja, līdz ar to tas ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams. Lēmumā arī norādīts, ka lietā nav mainījušies ne lietas faktiskie apstākļi, kas pieteicējai nebūtu bijuši zināmi pirms 2023. gada 24. oktobra iesnieguma iesniegšanas, ne lietas tiesiskie apstākļi, tādējādi nav pamata pārrēķināt atlīdzību par atpakaļejošu periodu. Līdz ar to atlīdzības pārrēķins, piemērojot izveidojušos judikatūru, pamatoti veikts no datuma, kad no pieteicējas saņemts iesniegums atlīdzības pārrēķināšanai, t. i., no 2023. gada 24. oktobra.

[7.2] Izskatāmajā gadījumā tiesa atzīst, ka lēmumā faktiski ir izlemti divi atsevišķi pieteicējas prasījumi.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajai daļai, ja administratīvais akts ir kļuvis neapstrīdams, tajā pašā lietā administratīvo procesu var uzsākt no jauna uz adresāta iesnieguma pamata, ja pastāv vismaz viens no normā uzskaitītajiem apstākļiem. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 87. panta ceturto un piekto daļu iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna tajā pašā lietā iesniedz iestādei, kurai lieta ir piekritīga no jauna ierosinātajā administratīvajā procesā. Iestādes atteikumu uzsākt administratīvo procesu no jauna var apstrīdēt un pārsūdzēt mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas. Tiesa sūdzību izskata rakstveida procesā.

Tādējādi ar lēmumu, pirmkārt, faktiski ir noraidīts pieteicējas lūgums un atteikts uzsākt administratīvo procesu no jauna atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. pantam, kas ir procesuāls lēmums. Šāds lēmums ir pārsūdzams tiesā Administratīvā procesa likuma 87. panta piektās daļas kārtībā, tiesa sūdzību izskata rakstveida procesā un tiesas lēmums nav pārsūdzams.

Otrkārt, ar lēmumu atstāts spēkā 2023. gada 25. oktobra lēmums Nr. 23/2331111, ar kuru pieteicējai tika pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 1289,53 *euro* no 2023. gada 24. oktobra līdz turpmākajam. Šis lēmums ir uzskatāms par administratīvo aktu, jo tas satur jaunu materiāltiesisku noregulējumu un ir pārsūdzams tiesā vispārējā kārtībā.

[7.3] Pieteicēja pieteikumā tiesai pārsūdz lēmumu pilnā apmērā, pieteikuma pamatojumā citastarp norādot argumentus par iestādes atteikumu uzsākt administratīvo procesu no jauna.

Aģentūra sniedza paskaidrojumu tiesai, citastarp pamatojoties uz lēmumā norādītiem argumentiem.

Ņemot vērā konstatēto, tiesa atzīst, ka pieteicēja vērsās tiesā gan ar sūdzību par lēmumu daļā, ar kuru atteikts uzsākt administratīvo procesu no jauna, gan ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta.

Ievērojot, ka procesa dalībnieki administratīvās lietas ietvaros gan iestādē gan tiesā ir izteikuši savu viedokli par aģentūras atteikumu uzsākt administratīvo procesu no jauna gan, tiesa atzīst, ka pieteicējas prasījums ir precizējams un tiesa sprieduma ietvaros izskatīs gan pieteicējas sūdzību, gan pieteikumu.

[8] Par pieteicējas sūdzību par lēmumu daļā, ar kuru atteikts uzsākt administratīvo procesu no jauna tiesnesis konstatē sekojošo.

Senāta judikatūrā nostiprināta atziņa, ka administratīvā procesa uzsākšana no jauna ir īpašs tiesību aizsardzības līdzeklis, kurš piemērojams tikai izņēmuma gadījumos, jo tas pārtrauc ar spēkā stājušos administratīvo aktu iedibināto tiesisko stabilitāti. Šī iemesla dēļ administratīvā procesa uzsākšana no jauna pēc procesa dalībnieka iesnieguma pieļaujama tad, ja pastāv likumā paredzētie apstākļi (sk. *Senāta 2007. gada 5. oktobra spriedumu lietā Nr. SKA-304/2007*).

Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmā daļa noteic, ja administratīvais akts ir kļuvis neapstrīdams, tajā pašā lietā administratīvo procesu var uzsākt no jauna uz adresāta iesnieguma pamata, ja ir vismaz viens no šādiem apstākļiem: 1) ir mainījušies lietas faktiskie apstākļi, kuri bija par pamatu lēmuma pieņemšanai; 2) lietas tiesiskie apstākļi ir mainījušies adresātam par labu; 3) Eiropas Cilvēktiesību tiesa vai cita starptautiska vai pārnacionāla

tiesa šajā lietā ir pieņēmusi nolēmumu, no kura izriet, ka administratīvais process jāuzsāk no jauna. Šādā gadījumā iestāde, pieņemot lēmumu atsāktajā lietā, balstās uz attiecīgās tiesas nolēmumā konstatētajiem faktiem un to juridisko vērtējumu; 4) adresātam kļuvuši zināmi vai ir pieejami jauni pierādījumi, kas nebija tā rīcībā līdz sākotnējā administratīvā akta izdošanai un kas varētu būt par pamatu adresātam labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 87. panta trešo daļu iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna var iesniegt, kamēr administratīvais akts ir spēkā un sešu mēnešu laikā no dienas, kad attiecīgais administratīvā procesa dalībnieks ir uzzinājis par faktiem, kas viņam dod tiesības to darīt.

Tādējādi, lai neapstrīdamu administratīvo aktu varētu pārskatīt, ir jāatklājas apstākļiem, kas administratīvā akta izdošanas laikā dalībniekam nebija zināmi, kā arī jābūt ievērotam procesuālajam priekšnoteikumam, proti, ja persona ir uzzinājusi par faktisko apstākļu maiņu, tad iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna var iesniegt, kamēr administratīvais akts ir spēkā, un sešu mēnešu laikā no dienas, kad persona ir uzzinājusi par attiecīgajiem faktiem.

Šie abi nosacījumi ir kumulatīvi, nevis alternatīvi. Proti, ir jāiestājas abiem nosacījumiem, lai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. pantam varētu iesniegt iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna (sk. *Senāta 2007. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-51/2007 10.2.apakšpunktu*).

Tātad iestādei, kura saņem administratīvā akta adresāta iesniegumu ar lūgumu uzsākt administratīvo procesu no jauna tajā pašā lietā, vispirms jāvērtē, vai izpildās priekšnoteikumi, kas noteikti Administratīvā procesa likumā 87. panta pirmajā un trešajā daļā, un ir tiesiskais pamats uzsākt administratīvo procesu no jauna. Tikai pēc tam, ja tiek konstatēts, ka ir pamats uzsākt administratīvo procesu no jauna, iestāde jaunā administratīvā procesa ietvaros izvērtē lietu pēc būtības. Arī tiesas kompetence, saņemot sūdzību, ar kuru pārsūdzēts iestādes lēmums par atteikšanos ierosināt administratīvo procesu no jauna, aprobežojas tikai ar šī lēmuma tiesiskuma un pamatotības izvērtējumu, proti, tiesa vērtē tikai to, vai iestāde pamatoti ir atteikusi uzsākt administratīvo procesu no jauna. Tiesā šādas sūdzības ietveros nevērtē pēc būtības apstākļus, kas bija iestādē pabeigtā administratīvā procesa pamatā.

Tādējādi tiesai jānoskaidro, vai pastāv kāds no Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajā daļā minētajiem apstākļiem administratīvā procesa uzsākšanai no jauna, vai ir ievēroti 87. panta trešās daļas nosacījumi un vai iestāde pamatoti atteica pieteicējai uzsākt administratīvo procesu no jauna.

[8.1] Kā atzinis Senāts, katrs no aģentūras lēmumiem par atlīdzības piešķiršanu (neatkarīgi no tā, ka konkrētā lēmumā aģentūra norādījusi, ka atlīdzība tiek pagarināta vai pārrēķināta) uz noteiktu laiku ir atzīstams par patstāvīgu administratīvo aktu, kas pamatots arī katrs ar savu komisijas atzinumu par darbspēju zaudējuma noteikšanu uz konkrētu laiku. Katrs minētais aģentūras lēmums zaudē spēku līdz ar tā izpildi – atlīdzības izmaksu līdz noteiktajam termiņam (sk. *Senāta 2015. gada 16. marta sprieduma lietā Nr. SKA-106/2015 5.punktu*).

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 87. panta trešās daļas 1. punktam iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna var iesniegt, kamēr administratīvais akts ir spēkā. Ja administratīvais akts ir zaudējis spēku, tātad tam nav tiesiskās iedarbības un no juridiskā viedokļa to nevar mainīt, savukārt mērķis administratīvā procesa ierosināšanai no jauna ir attiecīgo tiesisko attiecību grozīšana (izbeigšana) (sk. *Briede. J, Aperāne K. 87. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 876. lpp.*).

Ar 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 pieteicējai piešķirta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 25% sakarā ar arodslimību 706,01 *euro* no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam. Lēmums tika pieņemts, citastarp pamatojoties uz saņemto komisijas 2016. gada 5. aprīļa lēmumu Nr. 41-2016-1494, ar kuru pieteicējai noteica 3. grupas invaliditāti ar cēloni "arodslimība" un 25 % darbspēju zaudējumu no 2016. gada 7. marta līdz 2017. gada 6. martam.

Ar 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770 pieteicējai pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 913,90 *euro* no 2017. gada 7. marta līdz 2022. gada 6. martam. Lēmums tika pieņemts, citastarp pamatojoties uz saņemto komisijas 2017. gada 1. marta lēmumu, ar kuru pieteicējai noteica 3. grupas invaliditāti ar cēloni "arodslimība" un 35 % darbspēju zaudējumu no 2017. gada 7. marta līdz 2022. gada 6. martam.

Ar 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 pieteicējai pagarināta apdrošināšanas atlīdzība darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību 3. grupas invalīdam par darbaspēju zaudējumu 35% un noteikta 1019,09 *euro* no 2022. gada 7. marta līdz turpmākajam. Lēmums tika pieņemts, citastarp pamatojoties uz saņemto komisijas 2022. gada 28. februāra lēmumu, ar kuru pieteicējai noteica 3. grupas invaliditāti ar cēloni "arodslimība" un 35 % darbspēju zaudējumu no 2022. gada 7. marta bez atkārtotas pārbaudes.

Līdz ar to pretēji pieteicējas uzskatam, 2016. gada 3. maija lēmums Nr. 16/9230 ir izpildīts un zaudējis spēku ar 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770. Savukārt 2017. gada 6. marta lēmums Nr. 17/478770 ir izpildīts un zaudējis spēku ar 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636.

Tiesa, ievērojot minēto, secina, ka attiecībā uz 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 un 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770 nepastāv Administratīvā procesa likuma 87. panta trešās daļas 1. punktā noteiktais procesuālais priekšnoteikums, lai varētu iesniegt iesniegumu par administratīvā procesa uzsākšanu no jauna, proti, minētie administratīvie akti ir izpildīti un ir zaudējuši spēku.

Tādējādi tiesa atzīst aģentūras lēmumu daļā, ar kuru faktiski ir atteiks uzsākt administratīvo procesu no jauna un pārskatīt 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230 un 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770, par tiesisku un pamatotu.

[8.2] Attiecībā uz 2022. gada 2. marta lēmuma Nr. 22/634636 pārskatīšanu tiesa konstatē sekojošo.

Pieteicēja norāda, ka pieteicējas rīcībā nebija jebkādi ārēji aģentūrā un citur publiski pierādījumi, kas liktu apšaubīt šo lēmumu. Pieteicējai tikai 2023. gada 24. oktobrī aģentūras darbiniece telefoniski darīja zināmu par Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 paustajām atziņām saistībā ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu atlīdzības apmēra noteikšanai, tādējādi pieteicēja nekavējoties lūdza pārrēķināt pieteicējai piešķirto atlīdzību, ņemot vērā minēto Senāta spriedumu. Pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu pamatoja ar Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1., 2. un 4. punktu.

Aģentūra lēmumā norāda, ka 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 pieteicēja Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā neapstrīdēja, līdz ar to tas ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams. Aģentūra secināja, ka faktiskie apstākļi, kas bija par pamatu spēkā esošā 2022. gada 2. marta lēmuma Nr. 22/634636 pieņemšanai, pieteicējas lietā nav mainījušies. Tāpat attiecībā uz pieteicēju nav mainījušies arī lietas tiesiskie apstākļi, proti, tiesību normas, pamatojoties uz kurām tika pieņemts minētais lēmums.

Tiesa norāda, ka, tiesību doktrīnā ir atzīts, ka faktiskie apstākļi ir jebkuri konkrētajā gadījumā novērtējami apstākļi, kas tika ņemti vērā, izdodot administratīvo aktu. Faktisko vai tiesisko apstākļu maiņai ir jābūt tādai, ka, ja šie apstākļi būtu pastāvējuši administratīvā akta izdošanas brīdī, iestāde šādu administratīvo aktu nebūtu izdevusi (sk. *Briede. J, 85. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 848. lpp.*). Lai spēkā stājušos un neapstrīdamu administratīvo aktu varētu pārskatīt, ir jāatklājas tādiem apstākļiem, kas administratīvā akta izdošanas laikā dalībniekiem nebija zināmi (sk. *Senāta 2007. gada 16. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-51/2007 10.2. apakšpunktu*).

Konkrētajā gadījumā pieteicēja norāda uz tādu Senāta spriedumu, kas 2022. gada 2. marta lēmuma Nr. 22/634636 pieņemšanas laikā jau bija pieņemts, proti, 2015. gadā. Turklāt tiesas spriedumā paustās atziņas nav atzīstamas par faktisko apstākļu maiņu pieteicējas lietā. Līdz ar to pieteicēja atsaukšanās uz Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 1. punktu šādos apstākļos nav pamatota.

Arī tiesu praksē un tiesību doktrīnā atzīts, ka Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktajā gadījumā nepieciešams konstatēt tiesisko apstākļu maiņu, proti, tādu materiālo tiesību normu grozīšanu, uz kuru pamatojoties, ir izdots sākotnējais administratīvais akts. Turklāt tiesu prakses maiņa nav uzskatāma par tiesisko apstākļu maiņu šā panta izpratnē (sk. *Briede. J, Aperāne K. 85. un 87. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 848. lpp.*). Ja prakses maiņu uzskatītu par tiesisko apstākļu maiņu, tad faktiski nekad nebūtu iespējams panākt tiesisko stabilitāti (sk. *Administratīvā procesa uzsākšana no jauna, Aperāne K., Jurista Vārds, Nr. 12, 2009. gada 24. marts*). Arī Senāts iepriekš atzinis, ka Senāta kopsēdes sprieduma atziņa nav vispārsaistoša tiesību norma un līdz ar to nav tiesiskais apstāklis tiesību normas izpratnē (sk. *Senāta 2011. gada 8. februāra lēmuma lietā Nr. SKA– 368/2011 5. punktu*).

Tiesas spriedumā paustās atziņas attiecībā uz citu personu nav uzskatāmas arī par jaunu pierādījumu attiecībā uz pieteicēju Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmās daļas 4. punkta izpratnē, tās nav ziņas par konkrētiem faktiem dotajā lietā. Turklāt minētais Senāta 2015. gada 16. marta spriedums lietā Nr. SKA-106/2015 nav atzīstams par jaunu pierādījumu arī tādēļ, ka tas bija publiski pieejams (piem., Augstākās tiesas mājas lapā) un pieteicējai bija iespēja interesēties par savām tiesībām un sekot līdzi tiesu praksei. Arī aģentūrai minētais Senāta spriedums bija zināms, jo šajā lietā aģentūra bija atbildētāja.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējams neviens no Administratīvā procesa likuma 87. panta pirmajā daļā minētajiem pamatiem. Līdz ar to tiesa atzīst lēmumu daļā, ar kuru faktiski ir atteiks uzsākt administratīvo procesu no jauna un pārskatīt 2022. gada 2. marta lēmuma Nr. 22/634636, par tiesisku un pamatotu.

Papildus tiesa norāda, ka saprot, ka pieteicējai šāds risinājums var likties netaisnīgs. Konkrētajā gadījumā aģentūrai Senāta spriedumā paustās atziņas bija zināmas, taču tā, pieņemot lēmumu, tos nav piemērojusi. Neapšaubāmi iestādes amatpersonām kā vienām no tiesību piemērotājiem būtu jāņem vērā tiesas atziņas, pieņemot lēmumu. Iemesli tam, kāpēc aģentūra nav piemērojusi Senāta spriedumā paustās atziņas, kā arī attiecīgā iestādes lēmuma argumenti kopumā ir pārbaudāmi administratīvā procesa kārtībā, realizējot administratīvā akta kontroli apstrīdēšanas un pārsūdzēšanas kārtībā. Tomēr pieteicēja pati izvēlējās neapstrīdēt 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230, 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770 un 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636 likumā noteiktajā termiņā. Ja pieteicēja būtu to darījusi, iespējams, būtu panākusi sev labvēlīgu risinājumu.

[9] Attiecībā uz pieteicējas prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta, tiesa norāda turpmāko.

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kam būtu jābūt, bet kas konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie priekšnoteikumi šāda akta izdošanai (sal. sk. *Senāta 2020. gada 23. decembra sprieduma lietā Nr. SKA-109/2020 8. punktu*).

Ievērojot iepriekš minēto, tiesai konkrētajā gadījumā ir jāpārbauda, vai pastāv priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

[10] Tiesa konstatē, ka lietā nepastāv strīds par lēmumā pārrēķina rezultātā pieteicējai noteikto apdrošināšanas atlīdzības 3. grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību apmēru. Lietā ir strīds par datumu, no kura pārrēķins tika veikts, proti, pieteicēja nepiekrīt, ka pārrēķins veikts no 2023. gada 24. oktobra, nevis no atlīdzības piešķiršanas brīža, proti, no 2016. gada 7. marta.

Tādējādi lietā ir pārbaudāms vai aģentūra pamatoti veica apdrošināšanas atlīdzības pārrēķinu darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2023. gada 24. oktobra (no pieteicējas iesniegumu saņemšanas aģentūras Liepājas reģionālajā nodaļā).

[11] Aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa 2023. gada 24. oktobrī saņemts pieteicējas iesniegums par apdrošināšanas atlīdzības pārrēķina darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību veikšanu sakarā ar Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 paustajām atziņām saistībā ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu atlīdzības apmēra noteikšanu.

Izvērtējot pieteicējas iesniegumu, aģentūras Liepājas reģionālā nodaļa ar 2023. gada 25. oktobra lēmumu Nr. 23/2331111, citastarp pamatojoties uz Senāta 2015. gada 16. marta spriedumu lietā Nr. SKA-106/2015, pieteicējai pārrēķināja apdrošināšanas atlīdzība 3. grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 35% sakarā ar arodslimību 1289,53 *euro* no 2023. gada 24. oktobra līdz turpmākajam.

Atbilstoši noteikumu Nr. 50 18. punktam atlīdzību par darbspēju zaudējumu pārrēķina ar dienu, kad iestājušies apstākļi, kas ir par pamatu atlīdzības pārrēķināšanai, ja: 18.1. saskaņā ar komisijas lēmumu mainās darbspēju zaudējuma novērtējums (procentos). Šādā gadījumā atlīdzību pārrēķina, ņemot vērā visus indeksus, kas atlīdzībai piemēroti pirms tās pārrēķināšanas, bet nemainot atlīdzības piešķiršanā piemēroto vidējo apdrošināšanas iemaksu algu; 18.2. apdrošinātajai personai ir piešķirta vecuma vai izdienas pensija; 18.3. iesniegtajos dokumentos konstatētas neprecizitātes un, tās novēršot, mainās atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs; 18.4. ir tiesas nolēmums, kuru izpildot mainās atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs.

Tādējādi aģentūra noteica datumu, no kura pieteicējai ir veicams apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību, saskaņā ar noteikumu Nr. 50 18.3. apakšpunktu.

No lēmuma izriet, ka aģentūra, nosakot šo datumu, ir vadījusies arī no apstākļa, ka šajā pašā lēmumā daļā aģentūra faktiski ir atteikusies uzsākt administratīvo procesu no jauna un pārskatīt 2016. gada 3. maija lēmumu Nr. 16/9230, ar kuru sākotnēji pieteicējai tika piešķirta apdrošināšanas atlīdzība, 2017. gada 6. marta lēmumu Nr. 17/478770, ar kuru tika pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība, un 2022. gada 2. marta lēmumu Nr. 22/634636, ar kuru pagarināta apdrošināšanas atlīdzība.

Tiesa šā sprieduma 8. punktā ir izvērtējusi lēmumu daļā, ar kuru atteikts uzsākt administratīvo procesu no jauna, un atzinusi to par tiesisku un pamatotu.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka aģentūra pamatoti ir piemērojusi noteikumu Nr. 50 18.3. apakšpunktu, nosakot datumu, no kura pieteicējai ir veicams apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību. Proti, saņemot pieteicējas 2024. gada 24. oktobra iesniegumu par pārrēķina veikšanu ar norādi uz Senāta 2015. gada 16. marta spriedumā lietā Nr. SKA-106/2015 pausto atziņu saistībā ar vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu atlīdzības apmēra noteikšanu piemērošanu pieteicējas gadījumā, tika konstatēts, ka ir iestājušies apstākļi, kas ir par pamatu atlīdzības pārrēķināšanai, un ka pieteicējas gadījumā, piemērojot minēto spriedumu, mainās atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs pieteicējai par labu.

Līdz ar to pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta, nav pamatots un ir noraidāms.

[12] Pieteicēja pieteikumā norāda uz Administratīvā procesa likuma 10. panta pārkāpumu, kas noteic, ka privātpersona var paļauties, ka iestādes

rīcība ir tiesiska un konsekventa. Iestādes kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

Minētajā tiesību normā ietvertais tiesiskās paļāvības princips noteic, ka indivīds var paļauties uz to, ka tiesības un citas leģitīmas intereses, kuras viņš ir ieguvis, paļaujoties uz to, ka publisko tiesību subjekta rīcība ir tiesiska un konsekventa, viņam vēlāk netiks atņemtas, tāpēc ka publisko tiesību subjekts savas domas ir mainījis vai arī izrādās, ka rīcība ir bijusi prettiesiska. Tiesiskās paļāvības princips aizsargā personas reiz iegūtās tiesības, proti, persona var paļauties uz to, ka tiesības, kas iegūtas saskaņā ar spēkā esošu tiesību aktu, noteiktajā laika posmā tiks saglabātas un reāli īstenotas *(*sk. *Rezevska D. Tiesiskās paļāvības principa satura konkretizācija un attīstība judikatūrā.// Politika un tiesības. Tiesību un juridiskās prakses ilgtspējīga attīstība. Rakstu krājums. LU Akadēmiskais apgāds, 2012, 11.lpp.).*

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka minētais princips nav attiecināms uz konkrēto gadījumu, jo pieteicējas reiz iegūtās tiesības nav atņemtas, iestāde nav atcēlusi kādu pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu.

[13] Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (Senāta 2006. gada 12. septembra sprieduma lietā Nr. SKA-280/2006 8. punkts).

Tādējādi tiesa šajā spriedumā neatrunā visus pieteicējas norādītos argumentus, kā vien tos, kuriem ir būtiska nozīme izskatāmajā lietā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 87. panta piekto daļu, 246.-251. pantu, 289.-290. pantu un 291. panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu veikts apdrošināšanas atlīdzības pārrēķins darbspēju zaudējuma gadījumā sakarā ar arodslimību no 2016. gada 7. marta;

noraidīt /pers. A/ sūdzību par Valsts apdrošināšanas aģentūras 2023. gada 22. decembra lēmumu Nr. 23/2829009 daļā, ar kuru atteikts uzsākt administratīvo procesu no jauna.

Spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Spriedumā ietvertais lēmums par pieteicējas sūdzības noraidīšanu nav pārsūdzams.

Tiesnesis S. Linkevičs